

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“
GINČO NAGRINĖJIMO**

2024-06-14 Nr. 429-130

Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Draudikas ir pareiškėja sudarė Gyventojų turto draudimo sutartį (draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*)), kuria Gyventojų turto draudimo taisyklių Nr. 039.1 pagrindu buvo apdrausti pareiškėjos turtiniai interesai, susiję, be kita ko, su ūkiniais pastatais (unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*); (*duomenys neskelbtini*)), esančiais (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Gyventojų turto draudimo sutartis). Draudimo laikotarpis – nuo 2022 m. vasario 7 d. iki 2023 m. vasario 6 d.

2022 m. gruodžio 28 d. draudikas buvo informuotas apie tai, kad 2022 m. gruodžio 27 d. dėl vėjo ir sniego dangos svorio įlūžo ūkinių pastatų stogas. Gautos informacijos pagrindu buvo pradėtas žalos administravimas, apžiūrėjus apgadintus pastatus fiksuotos sulūžusios ir įgriuvusios medinės stogo konstrukcijos.

Žalos administravimo metu draudikas kreipėsi į Lietuvos hidrometeorologijos tarnybą (LHT) dėl duomenų apie klimato sąlygas, fiksuotas artimiausiose įvykio vietai matavimo stotyse, pateikimo ir gavo duomenis apie vėjo greitį, kritulių kiekį ir sniego dangos storį laikotarpiu nuo 2022 m. gruodžio 1 d. iki gruodžio 29 d.

Dėl įvykio aplinkybių ir priežasties patikslinimo draudikas taip pat kreipėsi į UAB „Infranet“, kuri parengė Pažymą Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pažyma). Pažymoje aptariama apžiūros metu nustatyta pastatų ir jų stogo būklė (įvairiose pastatų pusėse, skirtingose plokštumose yra pažeidimų, medinės konstrukcijos labai nusidėvėjusios, sutrūnijusios, pažeistos puvinio, ištrupėjusios, nuplyšusios, stogo dangos asbestcemenčio šiferio lakštų kraštai ištrupėję, sulaužyti, ant stogo dangos matyti ilgalaikių samanų), taip pat aptariamose pažeidimų atsiradimo aplinkybės (pastatų danga praradusi hermetiškumą, ilgalaikė drėgmė pažeidusi stogo dangos tvirtinimo mazgus; danga silpnai laikoma medinių konstrukcijų) ir daroma išvada, kad pažeidimų atsiradę skirtingose vietose ir skirtingu laiku dėl statybos broko ir ilgalaikio konstrukcijų nusidėvėjimo.

2023 m. kovo 3 d. draudikas informavo pareiškėją apie priimtą sprendimą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju, tačiau pareiškėja su draudiko sprendimu nesutiko ir pateikė jam pretenziją.

Atsakydamas į pareiškėjos pretenziją draudikas nurodė neturįs pagrindo keisti priimto sprendimo. Jis paaiškino, kad ūkiniai pastatai buvo apdrausti nuo gamtinių jėgų rizikų, tačiau žalos administravimo metu nebuvo fiksuota Taisyklėse nustatytų audros (17 m/s vėjo greičio) ir sniego slėgio (ne mažiau kaip 20 mm kritulių per 48 valandas ir ne mažesnio kaip 20 cm sniego dangos sluoksnio) rodiklių, kuriems esant įvykis gali būti pripažįstamas draudžiamuoju. Be to, draudikas teigė, kad Pažyma suteikia pagrindą įvykį laikyti nedraudžiamuoju dar ir dėl to, jog įvykį lėmė natūralus statinių konstrukcijų nusidėvėjimas.

Pareiškėja su draudiku nesutiko ir kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo prašydama, kad draudikas įvertintų ir atlygintų dėl įvykio patirtą žalą. Pareiškėja teigė, kad draudikas neįvertino realios padėties konkrečiu laiku draudimo vietoje, nes joje buvo

labai gūsingas vėjas ir gausūs krituliai. Be to, pareiškėja laikėsi nuomonės, kad draudikas nepagrįstai teigė, jog apgadinimai atsirado dėl nusidėvėjimo, nes, sudarant Gyventojų turto draudimo sutartį, pastatų draudimo sumos buvo apskaičiuotos vertinant, kad jie yra 100 proc. baigti, nėra brokuoti ir yra su modernia apdaila.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas nurodė su pareiškėjos reikalavimu nesutinkąs ir prašė jį atmesti. Anot draudiko, Taisyklėse nustatyti gamtinių jėgų, tokių kaip audra, kruša, liūtis ir sniego slėgis, kiekiniai parametrai, t. y. sniego dangos storis, kritulių kiekis, vėjo greitis ir kt., todėl įvykis dėl gamtinių jėgų poveikio draudžiamuoju pripažįstamas tik nustačius, jog kiekinį parametras patvirtinantis rodmuo kiekvienu individualaus ir konkretaus įvykio atveju atitinka Taisyklėse apibrėžtą rodmenį. Nagrinėjamu atveju Taisyklėse nustatyti rodmenys nefiksuoti, todėl įvykį draudžiamuoju leidžiančios kvalifikuoti aplinkybės nebuvo nustatytos. Be to, draudikas toliau laikėsi ir pozicijos, kad ūkinių pastatų stogo danga ir konstrukcijos buvo pažeistos ne dėl staiga ir netikėtai iškritusio gausaus kritulių (sniego) kiekio ar audros, o dėl savaiminio ilgalaikio bei natūralaus nusidėvėjimo, kurį patvirtina Pažymoje nurodyta informacija.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko sprendimo įvykį (ūkinių pastatų stogo ir konstrukcijos sugadinimus) pripažinti nedraudžiamuoju pagrįstumo.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina įvertinti administruojant žalą nustatytas įvykio aplinkybes ir nustatyti, ar pagal Gyventojų turto draudimo sutartį draudikas pagrįstai įvykį pripažino nedraudžiamuoju.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas leidžia sutarties šalims laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisinių santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė. Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalis).

Šalių sudaryta Gyventojų turto draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalimi, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Lietuvos kasacinis teismas savo praktikoje yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga nėra absoliuti. Prisiimdamas draudimo riziką draudikas nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiosiose sąlygose.¹ Draudimo apsaugos apimtį lemia draudimo objektas, draudžiamųjų įvykių, nedraudžiamųjų įvykių sąrašas ir kitos draudimo sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko priimtą

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283-695/2015 ir kt.

draudimo rizikos laipsnį.²

Draudžiamuoju įvykiu laikytinas atsitikimas, kurio aplinkybės patenka į draudimo sutarties sąlygose numatytų draudžiamųjų įvykių apibrėžtį, o nedraudžiamuoju įvykiu laikomas atsitikimas, kai draudimo rizika įvyksta, tačiau šalys yra susitarusios, kad šis įvykis dėl konkrečių aplinkybių nelemia draudiko pareigos išmokėti draudimo išmoką. Nedraudžiamieji įvykiai pašalina draudiko pareigą mokėti draudimo išmoką.³ Taigi, draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką pagal įstatymuose nustatytą teisinį reglamentavimą ir draudimo sutartį atsiradimas siejamas su draudžiamąjo įvykio fakto nustatymu.⁴

Pažymėtina, kad pareiškėjai išduotame draudimo liudijime, kuriame įtvirtintos individualios Gyventojų turto draudimo sutarties sąlygos, nurodyta, jog ūkiniai pastatai yra apdrausti draudimo variantu „Klasikinė apsauga“ nuo ugnies, vandens, gamtinių jėgų ir trečiųjų asmenų tyčinės veiklos rizikų.

Taisyklių, kurios yra Gyventojų turto draudimo sutarties sudedamoji dalis (standartinės sąlygos), 5 skyriuje „Kaip veikia draudimo apsauga“ nustatyta, kad priklausomai nuo pasirinkto draudimo varianto pastatai ir (arba) namų turtas gali būti apdrausti nuo staigaus ir netikėto sugadinimo, sunaikinimo ar praradimo dėl gamtinių jėgų rizikos: audros, liūties, krušos, sniego slėgio, nenumatyto potvynio, grunto suslūgimo ir nuošliaužos (Taisyklių 5.3–5.3.7 papunkčiai). Taisyklių 5.3.1 papunktyje nustatytas audros, kaip ji suprantama pagal Taisykles, apibrėžimas: audra – stiprus vėjas, kai vėjo greitis gūsio metu yra 17 m/s ir didesnis (taip pat atlyginami nuostoliai dėl audros metu ant apdrausto turto užvirtusių medžių ar kitokių daiktų). Taisyklių 5.3.4 papunktyje įtvirtintos gamtinių jėgų rizikos – sniego slėgio sąlygos: sniego slėgis – smarkus snygis, kai per 48 valandas ar trumpesnį laiką iškrenta 20 mm ir daugiau kritulių bei susidaro ne mažiau kaip 20 cm storio sniego dangos sluoksnis ir savo svoriu sulaužo ar apgadina apdraustą turtą.

Pagal Taisyklių 5.4 papunktį, kai draudimo vietoje negalima nustatyti audros, liūties, krušos, sniego slėgio ar potvynio kiekinių parametru, remiamasi tame ar artimiausiame regione atliktais meteorologinės tarnybos matavimais ir (arba) faktais, kad išvardytos gamtinės jėgos tame regione padarė panašių nuostolių geros būklės pastatams ar kitiems panašiams, tokio paties atsparumo daiktams.

Taisyklių 6 skyriuje „Kokiais atvejais draudimo apsauga negalioja“ nustatyti atvejai, kai draudimo išmoka nemokama, – nedraudžiamieji įvykiai: draudimo išmoka nemokama dėl nedraudžiamųjų įvykių, nurodytų Taisyklių 7 skyriuje, taip pat dėl neišvengiamų natūralių procesų, pastato ar jo dalies, patalpos konstrukcijų defektų ar nusidėvėjimo, ilgalaikio drėgmės poveikio ir jos padarinių ir kt. (Taisyklių 6.1–6.4 papunkčiai). Taisyklių 6.3 papunktyje, be kita ko, nustatyta, kad apdraudus pastatus ir (arba) namų turtą pagal „Klasikinės apsaugos“ arba „Apsaugos plius“ variantus nedraudžiamaisiais įvykiais laikomi bet kokie įvykiai, kurie neaprašyti kaip draudžiamieji įvykiai.

Taigi, įvykis draudžiamuoju pagal gamtinių jėgų – audros ir (arba) sniego slėgio sąlygas gali būti pripažintas tik tuo atveju, kai nustatomi Taisyklių 5.3.1 ir (arba) 5.3.4 papunkčiuose įtvirtinti oro sąlygų kiekybiniai rodikliai (vėjo stiprumas, kritulių kiekis, sniego dangos storis), arba remiantis tuo, kad gamtinės jėgos tame pačiame regione padarė panašių nuostolių geros būklės pastatams ar kitiems panašiams, tokio paties atsparumo daiktams. Draudimo varianto „Klasikinė apsauga“ atveju, jeigu minėtos draudžiamųjų įvykių sąlygos nėra tenkinamos, to pakanka, kad įvykis būtų laikomas nedraudžiamuoju.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus duomenis nustatyta, kad nagrinėjamu atveju Taisyklėse įtvirtinti audros ir sniego slėgio draudžiamųjų įvykių apibrėžimai nėra tenkinami, t. y. nebuvo nustatyti klimato sąlygų rodikliai, atitinkančių nurodytus Taisyklių 5.3.1 ir 5.3.4 papunkčiuose.

Draudikas į bylą pateikė LHT 2023 m. sausio 4 d. pažymą apie hidrometeorologines sąlygas. Joje pateikta informacija apie didžiausią vėjo greitį, sniego dangos storį ir kritulių kiekį, fiksuotą Dūkšto automatinėje meteorologinėje stotyje (AMS), ir informacija apie kritulių kiekį Zarasų AMS (artimiausiose įvykio vietai matavimų stotyse, kuriose atliekami atitinkami matavimai) (toliau – LHT pažyma).

Remiantis LHT pažymoje pateiktais duomenimis, Dūkšto AMS nuo 2022 m. gruodžio 1 d. iki gruodžio 29 d. buvo fiksuotas mažiausias 5,4 m/s ir didžiausias 12,6 m/s paros vėjo greitis. Stipriausias vėjas buvo gruodžio 11 ir 13 d., kai siekė 12,6 m/s, o gruodžio 27 d., kai atsirado ūkinių pastatų defektų, didžiausias Dūkšto AMS fiksuotas vėjo greitis siekė 10 m/s.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-205/2014.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013.

Toje pačioje Dūkšto AMS tuo pačiu laikotarpiu fiksuotas nuo 0 iki 8,5 mm per parą kritulių kiekis. Didžiausias 8,5 mm kritulių kiekis nustatytas gruodžio 12 d., t. y. likus kelioms savaitėms iki pareiškėjos nurodytos defektų atsiradimo dienos. Prieš įvykį ir jo metu gruodžio 25 d. kritulių nebuvo fiksuota, gruodžio 26 d. fiksuota 1,1 mm, o gruodžio 27 d. – 3,4 mm kritulių. Zarasų AMS gruodžio 1–29 d. fiksuotas nuo 0 iki 10,8 mm kritulių kiekis per parą, didžiausias 10,8 mm kiekis – taip pat gruodžio 12 d. Prieš įvykį ir jo metu, gruodžio 25–27 d., atitinkamai fiksuota 0, 0,7 ir 5,8 mm kritulių.

Sniego dangos storis, Dūkšto AMS duomenimis, 2022 m. gruodžio 1–29 d. siekė nuo 6 iki 31 cm (gruodžio 14 d.), o prieš įvykį ir jo metu buvo palyginti nedidelis, 2022 m. gruodžio 25–26 d. siekė 10 cm, gruodžio 27 d. – 11 cm.

Atsižvelgiant į šiuos objektyvius duomenis, konstatuotina, kad nėra pagrindo daryti išvadą, jog įvykio metu draudimo vietoje pūtė stipresnis nei 17 m/s vėjas ir (arba) per 48 val. ar trumpesnę laiką iškrito 20 mm ir daugiau kritulių, ir susidarė ne mažesnis kaip 20 cm storio sniego dangos sluoksniu. LHT pažymos duomenys rodo, kad įvykio dieną ir kelias dienas iki jo fiksuotas gerokai mažesnis (10,4 m/s), nei nurodyta Taisyklėse (17 m/s), didžiausias vėjo greitis. Kritulių kiekis tiek gruodžio 25–26 d., tiek 26–27 d. (per 48 valandas) buvo daugiau nei tris kartus mažesnis, nei nurodyta Taisyklėse (20 mm per 48 valandas), – 1,1 arba 4,5 mm Dūkšto AMS ir 0,7 arba 6,5 mm Zarasų AMS. Sniego dangos storis – 11 cm įvykio dieną ir 10 cm gruodžio 25–26 d. taip pat buvo stabilus ir neviršijantis Taisyklėse nurodyto rodiklio (20 cm).

Kitų objektyvių duomenų, kuriais remiantis būtų galima teigti, kad sniegas ar vėjo gūšiai padarė panašių nuostolių aplink draudimo vietą esantiems kitiems geros būklės pastatams, taip pat duomenų, suteikiančių pagrindą manyti, kad draudimo vietoje faktiniai klimato rodikliai galėjo keletą kartų skirtis nuo fiksuotų artimiausiose meteorologinėse stovyse, byloje negauta, todėl nesivadovauti LHT pažymoje pateiktais duomenimis nėra pagrindo.

Kaip pirmiau minėta, remiantis Taisyklių 6.3 papunkčiu, pasirinkus draudimo variantą „Klasikinė apsauga“, bet kokie įvykiai, neatitinkantys Taisyklėse aprašytų draudžiamųjų įvykių sąlygų, laikomi nedraudžiamaisiais. Vadovaujantis šia nuostata, pirmiau aptartos įvykio aplinkybės suteikia pagrindą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju pagal Taisyklių 6.3 papunktį, todėl draudikui nekyla pareiga mokėti pareiškėjai draudimo išmoką. Atitinkamai draudiko sprendimas įvykį pripažinti nedraudžiamuoju laikytinas pagrįstu, o pareiškėjos reikalavimai – nepagrįstais ir todėl atmestais.

Papildomai pažymėtina, kad draudikas pareiškėjos skundžiamą sprendimą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju taip pat grindė Pažymoje nurodytais duomenimis apie apdraustų statinių nusidėvėjimą, statybos broką ir kitas įvykio priežastis, draudiko teigimu, suponuojančias pagrindą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju pagal Taisyklių 6.1.2, 6.1.3 ir 6.1.6 papunkčius. Pareiškėja atitinkamai teigė, kad tokie draudiko sprendimo motyvai yra nepagrįsti dėl kreipimesi nurodytų priežasčių. Nepaisant to, šių ginčo šalių paaiškinimų ir atsikirtimų Lietuvos bankas nevertina, nes tai neturi jokios teisinės reikšmės galutinio sprendimo priėmimui. Tam, kad įvykis būtų pripažintas nedraudžiamuoju, pakanka nustatyti, jog įvykis yra nedraudžiamasis pagal vieną iš Gyventojų turto draudimo sutarties sąlygų.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.